

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KỸ THUẬT CÔNG NGHIỆP

HỒ HỮU ĐỨC

THỰC NGHIỆM KHAI THÁC HIỆU ỨNG GIẢM MA SÁT
KHI RUNG ĐỘNG TRONG MÁY ĐÀO NGẦM NGANG

LUẬN VĂN THẠC SỸ: KỸ THUẬT CƠ KHÍ

Chuyên ngành : KỸ THUẬT CƠ KHÍ

Mã số : 60520103

Thái Nguyên – 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tên tôi là: Hồ Hữu Đức

Học viên: Lớp Cao học chuyên ngành kỹ thuật cơ khí K16

Đơn vị công tác: Trường Cao đẳng nghề KTCN Việt Nam – Hàn Quốc

Tên đề tài: **“Thực nghiệm khai thác hiệu ứng giảm ma sát khi rung động trong máy đào ngầm ngang”** .

Chuyên ngành: Kỹ thuật Cơ khí

Tôi xin cam đoan các kết quả trình bày trong luận văn này là của bản thân thực hiện, chưa được sử dụng cho bất kỳ một khóa luận tốt nghiệp nào khác. Theo hiểu biết cá nhân, chưa có tài liệu khoa học nào tương tự được công bố, trừ những thông tin tham khảo được trích dẫn.

Thái nguyên, Tháng 10 năm 2016

Tác giả

Hồ Hữu Đức

LỜI CẢM ƠN

Trong thời gian thực hiện đề tài, tôi đã nhận được rất nhiều sự giúp đỡ từ phía nhà trường, các thầy cô giáo trong Trường Đại học Kỹ thuật công nghiệp – Đại học Thái Nguyên.

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban Giám hiệu, phòng Đào tạo, các thầy cô giáo tham gia giảng dạy đã tạo điều kiện cho tác giả hoàn thành chương trình học và hoàn thiện luận văn này.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến giáo viên hướng dẫn khoa học của tôi, thầy giáo **PGS.TS. Nguyễn Văn Dữ**, người đã định hướng, truyền đạt kiến thức, tận tình chỉ bảo, động viên và giúp đỡ tôi trong suốt thời gian làm luận văn này. Xin chân thành cảm ơn thầy giáo Ths. Chu Ngọc Hùng đã giúp đỡ tôi rất nhiều trong quá trình làm luận văn.

Tôi xin cảm ơn Ban giám hiệu, các thầy giáo trong khoa Cơ khí Trường Cao đẳng nghề KTCN Việt Nam – Hàn Quốc đã tạo điều kiện để tôi được tham gia và hoàn thành khóa học này.

Lòng biết ơn chân thành tôi xin bày tỏ với vợ và gia đình tôi, vì tất cả những gì mà mọi người đã dành cho tôi. Mọi người đã chăm sóc, động viên tôi trong suốt thời gian tôi sống, học tập và làm luận văn.

Cuối cùng, tôi xin cảm ơn các bạn bè, đồng nghiệp lớp CHK16 đã hỗ trợ và giúp đỡ trong thời gian học tập của tôi.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

TÓM TẮT

Trong nghiên cứu này, một cơ cấu rung - va đập mới theo phương ngang có thể tùy biến kích cỡ đã được thiết kế chế tạo thành công. Mô hình thí nghiệm dùng cơ cấu này cho phép đánh giá ảnh hưởng của rung động theo 3 phương đến hiệu ứng giảm ma sát. Một mô hình máy đào ngầm ngang mới, có khả năng tự di chuyển theo phương ngang mà không cần thiết bị hay lực tác động bên ngoài sử dụng cơ cấu rung va đập này đã cho phép điều chỉnh được các thông số như: khối lượng rung động, tần số lực cưỡng bức và cường độ rung động của cơ hệ, thu thập và phân tích ý nghĩa dữ liệu thí nghiệm một cách đầy đủ. Đã kiểm chứng và hiệu chỉnh đảm bảo khả năng làm việc ổn định nhằm thu được những giá trị các thông số ảnh hưởng tới tốc độ dịch chuyển của cơ cấu và khả năng thắng lực cản lớn. Một phạm vi ứng dụng rất hữu ích của cơ cấu đã được phát hiện thêm là trong các thiết bị tự di chuyển nhờ rung động (vibration-driven locomotion systems), không cần sử dụng thiết bị ngoài như bánh xe hay các cơ cấu chấp hành khác. Ngoài khả năng sử dụng trong máy đào ngầm ngang, hướng khai thác này có thể áp dụng trong các thiết bị thăm dò công nghiệp (khảo sát đường ống ngầm, cứu hộ) hoặc trong y tế (viên nội soi tự di chuyển – capsuled robots). Kết quả đã được gửi công bố và được chấp nhận cho chỉnh sửa để được xuất bản tại tạp chí “Journal of Vibration and Control” thuộc danh mục ISI (IF=1.64) với tên bài báo là “Effects of mass and excitation frequency in electro _Vibroimpact systems an experimental study”.

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	iii
MỤC LỤC	v
DANH MỤC HÌNH VẼ	viii
DANH MỤC BẢNG BIỂU	xi
Chương 1	1
GIỚI THIỆU	1
1.1. Tổng quan.....	1
1.2. Mục tiêu nghiên cứu.....	5
1.3. Nội dung nghiên cứu	5
1.4. Phương pháp nghiên cứu.....	6
1.5. Cấu trúc luận văn	6
Chương 2.....	8
THIẾT KẾ VÀ CHẾ TẠO CÁC MÔ HÌNH THÍ NGHIỆM	8
2.1. Giới thiệu.....	8
2.2. Các cơ cấu rung - va đập thông dụng.....	8
2.2.1. Cơ cấu rung va đập dùng bánh lệch tâm.....	8
2.2.2 Cơ cấu rung động theo phương ngang sử dụng cơ cấu cam	10
2.2.3 Cơ cấu rung động va đập theo phương ngang sử dụng bộ tạo rung shaker	11
2.2.4. Cơ cấu khai thác va đập của lõi sắt trong mạch RLC	12

2.2.5. Cơ cấu khai thác và đập của cuộn dây trong mạch RLC	14
2.3. Cơ cấu rung - va đập mới theo phương ngang.....	15
2.3.1 Nguyên lý làm việc của shaker MS20	16
2.3.2 Thiết kế và chế tạo hệ thống thí nghiệm	19
2.4 Kết luận chương	30
Chương 3	32
ĐÁNH GIÁ ẢNH HƯỞNG CỦA RUNG ĐỘNG ĐẾN MA SÁT TRƯỢT	
3.1. Giới thiệu.....	32
3.2. Mô tả thí nghiệm	32
3.3. Ảnh hưởng của vận tốc đến ma sát khi không rung động.	34
3.4. Ảnh hưởng khi rung dọc đến ma sát	36
3.5. Ảnh hưởng khi rung đứng đến ma sát.....	39
3.6. Ảnh hưởng khi rung ngang đến ma sát	41
3.8. Kết luận	43
Chương 4	45
KHAI THÁC RUNG ĐỘNG – VA ĐẬP CHO MÁY ĐÀO NGẦM NGANG	
.....	45
4.1 Giới thiệu.....	45
4.2. Lắp đặt và vận hành thí nghiệm.....	46
4.3. Khảo sát hoạt động của cơ cấu.....	48
4.4. Ảnh hưởng của tần số lực cưỡng bức	51
4.4.1. Ảnh hưởng của tần số ở mức 1.71 A	52

4.5. Ảnh hưởng của khối lượng rung động.....	55
4.6. Lựa chọn thông số vận hành	62
4.6.1. Chỉ tiêu tốc độ dịch chuyển.....	62
4.6.2. Chỉ tiêu hiệu quả va đập.....	70
4.7. Kết luận	77
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	78
5.1 Kết luận	78
5.2. Kiến nghị	79
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	80

DANH MỤC HÌNH VẼ

Hình 1.1. Nguyên lý đào ngầm ngang	3
Hình 2.1. Cơ cấu rung Tsaplin [4]	9
Hình 2.2. Sơ đồ cơ cấu rung và đập dùng bánh lệch tâm	9
Hình 2.3. Cơ cấu rung và đập được dùng trong máy đóng cọc đứng	10
Hình 2.4. Sơ đồ thí nghiệm của Lok [12].	11
Hình 2.5. Sơ đồ thí nghiệm khai thác rung và đập của Franca [13]	12
Hình 2.6. Mô hình cơ cấu rung và đập sử dụng lõi sắt trong mạch RLC ..	13
Hình 2.7. Cơ cấu rung-va đập sử dụng cuộn dây trong mạch RLC.....	14
Hình 2.8. Mô hình loa điện động	16
Hình 2.9. Sơ đồ nguyên lý thiết bị Shaker MS20	17
Hình 2.10. Sơ đồ nguyên lý cơ cấu rung theo phương ngang	18
Hình 2.11. Sơ đồ đánh giá rung động theo các phương khác nhau	19
Hình 2.12. Sơ đồ khai thác rung động và đập.....	20
Hình 2.13. Máy phát hàm Protek GD- 005N	21
Hình 2.14. Mạch khuếch đại	22
Hình 2.15. Thiết bị cấp nguồn Power supply RPS 305 DU.....	22
Hình 2.16. Thiết bị sau khi được đấu nối.....	23
Hình 2.17. Xe mang shaker MS 20 trong hệ thống thí nghiệm	24
Hình 2.18. Bánh xe trong hệ thống thí nghiệm.....	24
Hình 2.19. Kích thước thiết bị MS20.....	25

Hình 2.20. Hệ thống đường ray trong thí nghiệm.....	26
Hình 2.21. Sóng trượt dẫn hướng được lắp trên hệ thống ray	26
Hình 2.22. Hệ thống rãnh trượt dẫn hướng	27
Hình 2.23. Thiết bị đo chuyển vị LVDT	28
Hình 2.24. Bộ tiếp nhận dữ liệuDAQ USB-6008	28
Hình 2.25. Thiết bị đo lực loadcell	29
Hình 2.26. Thực nghiệm xác định quan hệ lực- điện áp của loadcell.....	29
Hình 2.27. Quan hệ giữa giá trị Lực và điện áp từ loadcell đã qua khuếch đại	30
Hình 3.1. Sơ đồ hệ thống thí nghiệm đánh giá ảnh hưởng của ma sát	33
Hình 3.2. Ảnh chụp hệ thống thí nghiệm thực	33
Hình 3.3. Quan hệ giữa vận tốc trượt và hệ số ma sát	35
Hình 3.4. Lực ma sát khi cơ cấu không rung động	37
Hình 3.5. Giá trị lực ma sát ở chế độ không rung sau khi thống kê mô tả	37
Hình 3.6. Ảnh chụp kết quả thống kê mô tả khi rung dọc	38
Hình 3.7. Ảnh hưởng của rung dọc đến ma sát.....	39
Hình 3.8. Ảnh chụp kết quả thống kê mô tả khi rung đứng.....	40
Hình 3.9. Ảnh hưởng của rung đứng đến ma sát	41
Hình 3.10. Ảnh chụp thống kê mô tả khi rung ngang.....	42
Hình 3.11. Ảnh hưởng của rung ngang đến ma sát.....	42

Hình 4.1. Hệ thống thí nghiệm khai thác rung động cho máy đào ngầm ngang	46
Hình 4. 2. Khảo sát lượng dịch chuyển của cơ cấu.....	48
Hình 4.3. Khảo sát lượng chuyển dịch của cơ cấu.....	49
Hình 4.4. Khảo sát lượng dịch chuyển khi khối lượng thay đổi.....	50
Hình 4.5. Đồ thị ảnh hưởng chính của khối lượng và tần số	51
Hình 4.6. Lượng dịch chuyển khi tần số thay đổi.....	52
Hình 4.7. Ảnh hưởng của tần số tới lượng dịch chuyển (cường độ 1.71 A)53	
Hình 4.8. Ảnh hưởng của tần số tới lượng dịch chuyển (cường độ 1.18 A)54	
Hình 4.9. Lượng dịch chuyển khi khối lượng rung động thay đổi	55
Hình 4.10. Ảnh hưởng của khối lượng rung động tới lượng dịch chuyển. 56	
Hình 4.11. Lượng dịch chuyển của bàn trượt sau 5 giây tại cường độ 1.71 A	57
Hình 4.12. Lượng dịch chuyển của bàn trượt tại cường độ 1.18 A	59
Hình 4.13. Đồ thị lượng dịch chuyển phụ thuộc tần số và khối lượng (cường độ 1.71A).....	60
Hình 4.14. Đồ thị lượng dịch chuyển phụ thuộc tần số và khối lượng (cường độ 1.18A).....	61
Hình 4.15. Sai khác thời điểm và đập Δt	63
Hình 4. 16. Sai khác thời điểm và đập Δt	64
Hình 4.17. Sai khác thời điểm và đập Δt	64
Hình 4.18. Sai khác thời gian ở tần số 7 Hz (a) và tần số 9 Hz (b)	65
Hình 4. 19. Lượng dịch chuyển của bàn trượt khi va đập	71